

Ψηφίστηκε πρόσφατα και στη χώρα μας η διάταξη περί αναδοχής παιδιών από ομόφυλα ζευγάρια. Η υιοθεσία δεν επιτρέπεται ακόμα. Να εκφράσω και εγώ την άποψή μου στη γενικότερη συζήτηση. Θέλω να αποφύγω τα επιχειρήματα ηθικής, ως ορθά και λανθασμένα συγχρόνως για το αγώνισμα της θεωρητικής τεκμηρίωσης. Μπορούν λοιπόν ή πρέπει τα ομόφυλα ζευγάρια να μεγαλώνουν ανήλικα παιδιά; Το ζήτημα για μένα είναι κατά πόσον είμαστε ως κράτος μεθοδικό και όχι απλά πολιτικά ορθοί τακτοποιητές προβλημάτων. Το επόμενο βήμα είναι εύκολο, το μεθεπόμενο είναι το δύσκολο.

Τι είναι η αναδοχή; Είναι μία προσφορά του κοινωνικού κράτους και είναι συνήθως προσωρινή μέχρι να επιστρέψει το παιδί -εάν καταστεί δυνατόν- στους φυσικούς του γονείς, οι οποίοι μάλιστα πρέπει να συνεργάζονται με τους αναδόχους. Οι ανάδοχοι γονείς πρέπει να τηρούν ορισμένες αυστηρές προϋποθέσεις και μπορεί κατά περίπτωση να τυγχάνουν οικονομικής ενίσχυσης για να αντεπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους. Αντίθετα, η υιοθεσία είναι αμετάκλητη και το παιδί καθίσταται μόνιμο μέλος της οικογένειας που το υιοθετεί. Οι υιοθετούντες γονείς δεν διαφέρουν νομικά από τους φυσικούς γονείς.

Τα ανθρώπινα δικαιώματα, στο όνομα των οποίων ομνύουν οι υποστηρικτές της αναδοχής από ομόφυλα ζευγάρια (και αργότερα ίσως της υιοθεσίας) συρρικνώνονται πάντως σε ατομικά δικαιώματα. Θεωρώ ότι δεν απέχουν πολύ από τον ατομισμό. Για μένα, εάν για την καθολικότητα των ατομικών δικαιωμάτων δεν μπορεί να γίνει καμία εξαίρεση αποδεκτή, αφού όλοι οι άν-

Αναδοχή και υιοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια

θρωποι πρέπει να τα απολαμβάνουν απαράλλακτα ως νομική δυνατότητα, για την κοινωνική τους προβολή και ιεράρχηση δεν είναι τόσο απλά τα πράγματα. Αναζητούμε άραγε καιρούς συλλογικότητας (όχι συλλογικότητων) ή ζούμε σε εποχές ατομικότητας;

Ούτε όμως και η κάθετη αντίθεση -ως προς την εμπλοκή ομόφυλων ζευγαριών στην ανατροφή παιδιών στο όνομα της «φυσικότητας» της ετεροφυλίας και με τη βεβαιότητα της επιχειρηματολογίας περί του «αφύσικου» της ομοφυλίας- μπορεί να πείσει τις σημαντικές φιλελεύθερες κοινωνίες. Ισοπεδωτικοί και άτεγκτοι χαρακτηρισμοί περί συλλήβδην γενικής ακαταλληλότητας των ομόφυλων ζευγαριών να προσφέρουν στέγη και φροντίδα σε αναξιοπαθούσα παιδιά είναι ίδιον της μισανθρωπίας.

Εάν το σκεπτικό είναι η φροντίδα κυρίως έκθετων, ορφανών ή εγκαταλελειμμένων παιδιών, επειδή τα ομόφυλα ζευγάρια δείχνουν, όπως ακούγεται, μεγαλύτερη ευαισθησία, τότε θα πρέπει να προβληματιστούμε για την ποιότητα της καθόλου κοινωνικής μας αλληλεγγύης. Να ερωτήσουμε κιόλας, γιατί αυτή η ευαισθησία προσφοράς δεν απευθύνεται και προς τους μοναχικούς, ασθενείς ή ηλικιωμένους συνανθρώπους μας.

Στις ευνομούμενες πολιτείες οι νόμοι πρέπει να κρίνονται ως προς την δυναμική ακραία εφαρμογή τους, την οποία πρέπει να λαμβάνουν υπ' όψιν. Εν προκειμένω, τι θα γίνει εάν κάποια στιγμή τα ομόφυλα ζευγάρια αποτελέσουν την πλειονότητα σε μία κοινωνία; Ανθρώπινο δικαίωμα θα μου πείτε. Συμφωνώ πλήρως. Δεν θα έχει όμως καθόλου μερίδιο

ευθύνης ο περί ου ο λόγος νόμος, όσον αφορά την κοινωνική και όχι ατομική διάσταση; Δεν θα προκύψει ως αποτέλεσμα του ιδανικού ομόφυλου περιβάλλοντος, το οποίο ενδεχομένως το παιδί θα αναγνωρίσει και θα εξιδανικεύσει ως στόχο και για τη δική του ζωή; Εδώ έχει μεγάλη σημασία η ηλικία και ο χειρισμός της. Από την άλλη, υπάρχουν επιστημονικές έρευνες με εκ διαμέτρου αντίθετα συμπεράσματα. Εξαρτάται από το τι ζητά κανείς, τι περιεχόμενο του δίνει, τι αξία του προσδίδει, σε ποια κοινωνία απευθύνεται. Τόσο η ευρωπαϊκή νομολογία όσο και το δικαστήριο ανθρωπίνων δικαιωμάτων υποστηρίζοντας και την υιοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια, δεν υπεισέρχονται προφανώς στον πυρήνα των θεμάτων που τίθενται εδώ ούτε απαντούν σε ερωτήματα που αναπτύσσονται πιο κάτω.

Σε τέτοια θέματα προφανώς και δεν δίνονται απαντήσεις μόνο με όρους της τυπικής νομολογίας. Το κράτος ενδιαφέρεται για την τήρηση των νόμων και ιδίως για την είσπραξη των φόρων. Οι κρίσεις λαμβάνονται υποχρεωτικά με το θετό δικαίωμα. Μπορεί άραγε να ανυψωθεί συγχρόνως και εκ προοιμίου σε ρυθμιστική αρχή του παντός; Τεκμηριώσεις του τύπου «τι κάνουν οι άλλοι» δεν με συγκινούν ιδιαίτερα. Υπάρχουν πολλά πράγματα που κάνουν οι άλλοι αλλά δεν τα αποδεχόμαστε.

Επομένως, έχω και εγώ έντο-

νους προβληματισμούς και υπό ορισμένη οπτική γωνία (το τονίζω) ως προς την αναδοχή παιδιών από ομόφυλα ζευγάρια. Σπεύδω όμως να διευκρινίσω ότι δεν αμφιβάλω ότι ένα υγιές για τα παιδιά περιβάλλον, όπως και ένα απαραίτητο, μπορεί εξίσου να υπάρχει σε κάθε μορφή συμβίωσης. Ούτε είναι επομένως σοβαρό το επιχείρημα ότι τα παιδιά που ζουν με ομόφυλα ζευγάρια δεν απολαμβάνουν φροντίδα και αγάπη. Δια-

Του **Κώστα Ν. Κωνσταντίνου***

φωνώ επίσης με την προβαλλόμενη άποψη ότι αυτό είναι αφύσικο. «Αφύσικο» είναι και το να εναντιωνόμαστε στις ανιάτες ασθένειες. Στέκομαι πάντως σε, κάθε περίπτωση, με σεβασμό και θαυμασμό απέναντι σε όποιον αφειδώλευτα και ανιδιοτελώς προσφέρει στα αδίκημένα παιδιά αυτού του κόσμου. Τα ομόφυλα ζευγάρια δεν θεωρώ ότι αποτελούν αναγκαστική εξαίρεση.

Διευκρινίζω όμως. Ακόμα και υπό την πιο αυστηρή εποπτεία της πολιτείας (μία εποπτεία που ούτως ή άλλως αναφέρεται σε οποιονδήποτε θέλει να γίνει ανάδοχος και όχι μόνο στα ομόφυλα ζευγάρια) ακόμα και υπό την ανά πάσα στιγμή δυνατότητα ανάκλησης της αναδοχής, δεν είναι καθόλου σίγουρο ότι δεν μετατρέπεται εν τοις πράγμασιν σε άτυπη υιοθεσία. Μέχρι εδώ, τίποτα το μεμπτό. Λειτουργεί και σε ποιο βαθμό η εποπτεία της αναδοχής (άρθρο 5, ΠΔ 86/2009); Άστε στην άκρη όλα τα άλλα

καλά και σκεφτείτε. Ένα παιδί που μεγαλώνει με ομόφυλο ζευγάρι δεν υφίσταται μια μονομερή ανάπτυξη της σεξουαλικότητάς του και μόνον με το που βλέπει τους θετούς του γονείς να μοιράζονται το ίδιο κρεβάτι; Είναι θέμα λογικής. Άλλο ζήτημα, εάν αυτό δεν μας πειράζει. Το αποφασίσαμε όμως;

Επομένως, διαφωνώ κάθετα με την υιοθεσία (που είναι ένα σκαλί παραέρα) από ομόφυλα ζευγάρια, εάν κάποτε επιχειρηθεί να θεσμοθετηθεί και σε μας. Εάν δηλαδή θέλουμε να υπερασπιστούμε αυτό που λέμε «οικογένεια» στην οποιαδήποτε μορφή της, προφανώς αναφερόμαστε στη μέχρι τώρα προγενέστερη παγκόσμια και διαχρονική εμπειρία, την οποία θέλουμε (φαντάζομαι) να διατηρήσουμε ως καλώς έχουσας. Εκτός εάν προκρίνουμε να της δώσουμε ΚΑΙ ΑΛΛΟ περιεχόμενο. ΝΑ ΤΟ ΣΥΖΗΤΗΣΟΥΜΕ ΟΜΩΣ ΠΡΩΤΑ. Αλλά και πάλιν, ο πειραματισμός μοιάζει για μένα α-νόητα περιττός. Στις συμβιώσεις με ομόφυλα ζευγάρια, συνειδητοποιεί το παιδί την ύπαρξη διαφορετικών εκ φύσεως φύλων καθώς και το ρόλο τους στη διαίτιση του ανθρώπου; Δεν νομίζω. Πιστεύω πάντως ότι χρειάζεται αυτή η συνειδητοποίηση. Είναι δυνατόν το εκ φύσεως αρσενικό και θηλυκό φύλο να διαγραφούν με νομοθετικές ρυθμίσεις; Εκτός και εάν την πανάρχαια μέθοδο της ανθρώπινης αναπαραγωγής την αναλάβει η τεχνολογία. Κατά τον Αριστοτέλη, η πρώτη κοινωνική οντότητα ήταν η οικογένεια ως αποτέλεσμα της φυσικής ένωσης άρρενος και θήλεος για τη διαίτιση του είδους. Θα αντιτείνει ίσως κάποιος ότι ο μεγάλος φιλόσοφος

δεν είχε δίκαιο. Εδώ όμως υπάρχει μία αντικειμενική σταθερά, βάσει της οποίας έχει διαμορφωθεί η αξία της οικογένειας ως προς τον φυσικό ρόλο των συντελεστών της. Και η φύση ουδέν μάταιον ποιεί. Οι έμφυλες ταυτότητες ως προς τον γενετήσιο ρόλο του ανθρώπου (sexus) είναι ξεκάθαρες και δεν τίθενται υπό καθεστώς κριτικής, σε αντίθεση με την ελευθερία επιλογής κοινωνικού φύλου (genus).

Πιστεύω ότι θα είναι προς το καλό της συλλογικής ζωής να διατηρηθεί το διαχρονικό και διαπολιτισμικό ολόγραμμα του ιδανικού της οικογένειας ως κοσμοειδωλο - με τον αρσενικό πατέρα και τη θηλυκή μητέρα, με τον αρσενικό παππού και τη θηλυκή γιαγιά. Δεν με απασχολεί δηλαδή το θέμα τόσο από την πλευρά των ενήλικων όσο από την πλευρά των παιδιών και πολύ περισσότερο υπό την προοπτική των επί χιλιετίες δοκιμασμένων κοινωνικών προτύπων και της προστασίας τους. Ατομικά οι πολίτες πρέπει να έχουν όλοι τα ίδια δικαιώματα. Είναι αυτονόητο σε μία δημοκρατία. Κατανοώ επίσης ότι πρέπει να εξευρεθούν τρόποι προστασίας εγκαταλελειμμένων παιδιών, των οποίων ο αριθμός όλο και αυξάνεται. Κακοί δεν είναι οι δύο μπαμπάδες ή οι δύο μαμάδες. Νομίζω όμως ότι είναι κακό να γνωρίζει από κοινωνική επιλογή το ήδη ταλαιπωρημένο και βασανισμένο παιδί μόνο μπαμπάδες ή μόνο μαμάδες. Ή πατεράδες σε «ρόλο» μάνας και μανάδες σε «ρόλο» πατέρα. Χάνει το ήμισυ του συνόλου. Γιατί εδώ είναι το μέγα ζήτημα. Τι είναι οικογένεια; Θέλουμε την οικογένεια; Ποια οικογένεια θέλουμε;

* **Ο Κώστας Ν. Κωνσταντίνου είναι διευθυντής του 2ου Γενικού Λυκείου Ηρακλείου, <https://kostas.konstantinou.com>**